

57. ARCHY

ročníku 1940. sbírka VI.

administrace (expedice): Stará Říše, Morava

V. V. ROZANOV

ROMANO GUARDINI

O radosti v srdci

Následující pojednání jest první dopis z dílka »Gottes Werkleute. Briefe über Selbstbildung.« (Dělníci Boží. Dopisy o sebevzdělávání.), vydávaného v sešitech v r. 1921. Tyto výchovné dopisy byly psány a vydávány pro mládež volně organizovanou v katolickém sdružení »Quickborn«, které se později dobrovolně rozešlo, aby ustoupilo obecnému (tedy ne už spolkovému) hnutí katolické německé mládeže (Jugendbewegung).

Na vysvětlenou stůjž zde několik výňatků z úvodu k těmto dopisům:

»Chceš se stát člověkem, jakým tě chtěl mít Bůh: Není to lehké. Často vůbec nevíme, jakým to vlastně člověkem se máme stát. Musili bychom tedy nejprve jasně vidět, jakého jest takový člověk smýšlení, jak mluví a jak jedná.«

»Ale to by ještě nebylo dosti. Musili bychom dále vědět: Jak to začnu, abych se také sám skutečně tak utvářel?«

»K tomu mají pomáhati tyto dopisy.«

»Ale nezapomeň: Jest to pouze učení řemeslu, tedy nástroje a zkušenosti, nic více. Vysoké umění samo nedá se naučiti z něčeho tištěného, to musíš sám v sobě nalézt.«

»Nesmíš tyto dopisy chápati tak, jako by ti chtěly dáti podrobné poučení, »jak se to dělá«. Nejprve to, potom to a tak dále, všechno předepsáno a předem načrtnuto. Nikoliv. Chtějí ti dáti toliko popud a jakési vodítko. — Dále už musíš sám mysliti a sám zkoušeti. Chceš-li to dělati tak, jak to zde stojí, dobrá. Myslíš-li však, že pro tebe jest to lépe jinak, pak jest to také správné, jen když se dostaneš ku předu.«

O RADOSTI V SRDCI

Tím chceme začítí svou práci: *Chceme se snažiti, aby naše srdce se stalo radostným.*

Nikoliv veselým, to jest něco docela jiného. Veselost jest vnější, dělá hluk a rychle se zase rozplývá. Radost však jest uvnitř, jest tichá a koření v hloubce. Jest sestrou vážnosti; kde jest radost, jest i vážnost.

Jest ovšem radost, kterou člověk nevládne. Ona radost, která člověka zaplaví, veliká a hluboká, o níž Písmo Svaté praví, že jest jako proud; anebo ona smějící se rozradostněnost, která vše proměňuje, takže svět pak stojí ve světle, — ta ovšem přichází a odchází, jak se jí zlíbí. Člověk může toliko přijmouti ji, když přijde, a býti jí prost, když odejde. Ona radost, která má svůj původ v síle a důvěřivé jistotě mladého života; anebo dokonce ona jiná, vzácná radost, která u vyvolených lidí svítí z vnitřního jasu jejich bytosti — touto radostí člověk nevládne. Tu prostě buď má anebo nemá.

Avšak i pro tuto radost jest otázkou, zda ji člověk opatruje aneb jí mrhá. Proto jest i pro ni důležité, o čem chceme dále pojednati.

Zde však chceme mluvití o takové radosti, které člověk může uvolňovati cesty. O radosti, kterou může míti každý, ať jakékoliv jest myslí. Tato ra-

dost má též býti nezávislou na dobrých nebo zlých chvílích, na svěžích nebo znavených dnech. Jak se takové radosti uvolňuje cesta, o tom zde chceme přemýšleti.

Tato radost nemá svůj původ v penězích, v dobrém jídle a pití anebo v tom, že lidé člověka ctí, třebaš to vše může míti na ni vliv. Přichází spíše *z věcí ušlechtilých, vznešených*: z nějaké řádné práce, z vlídného slova, které člověk uslyšel anebo sám mohl promluvit; když člověk statečně bojoval proti nějaké své chybě anebo dosáhl jasného názoru v nějaké důležité věci.

Ale ani to ještě není pravý zdroj radosti. Ten vězí ještě hlouběji, totiž v samém srdci, v jeho nejhlubším nitru. Tam sídlí Bůh, *a Bůh sám jest tím zdrojem pravé radosti*.

Ta činí naše nitro širým a jasným. Činí nás bohatými, silnými, nezávislými na vnějších událostech. Co nás z vnějšku postihne, nemůže nám uškoditi, jsme-li uvnitř radostní. Kdo jest radostný, má ke všem věcem to pravé stanovisko. Co jest krásné, jedině on to vidí v pravé nádheře. Co jest těžké a tvrdé, to poznává jako zkoušku pro svou sílu, chopí se toho srdnatě a zdolá to. Může jiným lidem štědře rozdávat a nezchudne při tom. Má však také upřímnost srdce, aby dovedl správným způsobem přijímati.

Jestliže však radost přichází od Boha, a on přece sídlí v našem srdci, — proč ji necítíme? Proč

jsme tak často smutní, stísnění, mrzutí? Protože pramen, z něhož vytéká, jest zasypán.

Jak otevřeme radosti cestu? Jak to učiniti, aby proudila do duše?

Musíme své nejhlubší nitro spojit s Bohem.

*

To se může díti mnohými způsoby. Mohli bychom usilovati o to, abychom vnitřně u Boha zdomácněli; tím, že bychom se k němu často s celou duší obraceli a ve vnitřním tichu pak u něho dleli. Možná, že ty sám víš ještě jiné cesty. Já bych ti navrhoval následující, protože se po ní dá jíti s obzvláštní svěžestí a silou.

Naše nejhlubší nitro jest takové, jaká jest naše *vůle*. Zde musíme býti s Bohem za jedno a pak může jeho radost do nás prouditi. Kdykoliv upřímně řekneme k Pánu: »Pane, já chci, jak Ty chceš,« jest cesta pro Boží radost uvolněna. A jsme-li jednou už tak daleko, že stále tak myslíme, je-li naše nejvnitřnější chtění upřímně a stále obráceno k Bohu, pak máme radost, ať se venku děje cokoliv.

Toto obrácení k Bohu musí ovšem samo míti už do sebe něco, co jest spřízněno s radostí: Nesmí býti nucené, nesmí býti úzkostlivé a nesmí býti nedůvěřivé. *Musí býti svobodné a smělé*. Plni radostné důvěry musíme říci: »Ty silný Bože — co

Ty chceš, chci i já.«Třeba tedy bojovati o to, aby chom byli s vůlí Boží úplně za jedno.

Kde však uvidíme, co Bůh chce? K tomu není třeba žádných obšírných úvah ani velikých plánů. Vidíme to v něčem docela obyčejném: *v přítomném okamžiku*. Jest ovšem přirozeno, že člověk musí někdy činiti velká rozhodnutí anebo dále sahající plány. Pak ovšem nastal právě pro ně ten okamžik. Můžeme tedy s pokojem zůstat při tomto: Co jest právě zde nezbytno, co jest právě teď mou povinností, to jest vůle Boží. Učiníme-li to, pak nás Bůh povede od jednoho činu ke druhému. Neboť každý okamžik se svou povinností jest poslem Božím. Dbáme-li naň, stáváme se zralými, abychom správně pochopili též poselství další. Tak dokonáváme krok za krokem dílo našeho života.

Tedy: Jasně se chopiti toho, co Bůh teď ode mne chce. Říci mu ze svobodného srdce a důrazně »Ano«. A pak jako dělník Boží rozhodně a s chutí do díla. Potom se staneme radostnými.

*

Teď jsme tak daleko, že můžeme začít, není-liž pravda? Ostatně musíš sám dále o tom přemýšlet. Shrňme tedy, co jsme zjistili, v jasné rozhodnutí! Častěji přes den, na př. před nějakou prací, anebo když se naskytne něco nového, zeptejme se sami

sebe: »*Co chce Bůh ode mne? Abychom to poznali, dívejme se na to, co máme právě před sebou. Nehledáme, co se nám hodí anebo co bychom měli raději. Nýbrž zeptáme se sami sebe zcela poctivě: »Co mám teď činiti?«* Tu však musíme býti na stráži a nesmíme si nic dáti namluviti. Namluviti? Od koho? Od nás samých! Od naší náladovosti, naší přeletavosti a lenosti. Musíme chtít viděti jasně, jak se věc opravdu má.

Potom: »To tedy mám teď činiti. »*Ano, milý Bože! Rád!*« To poslední slůvko o všem rozhoduje. Na něm záleží. Tedy nikoliv s nechutí; nikoliv proto, že to musí býti; nikoliv mdle a sklesle, nýbrž: *Rád!*

Toto slůvko musíme však říkati svým nitrem, nikoliv toliko myšlenkami anebo pouze rty. Musíme je říkati svou vůlí. Musí stále hlouběji vnikati do srdce. Neboť uvnitř lpí ještě mnoho nechuti, která se tomu vzpírá. Tu třeba tímto slůvkem »rád« proniknouti. Tam, kde jest to v nás ještě tupé a líné, tam musí toto slůvko vniknouti a zasvítiti jako jasné, silné světlo, stále hlouběji, stále důkladněji, dokud všechno uvnitř nestojí před Bohem zcela jasně, silně a svobodně: »*Pane, já chci.*«

Pak jsi radostný. Taková byla mysl Našeho Pána. Ježíšova celá duše byla ryzí a radostnou ochotou: »*Vůli Otce svého činím v každé době.*«

A pak do toho! Ať je to práce, úkoly, pochůzka,

hra, zřeknutí se něčeho aneb cokoliv jiného. Věř, jestliže jsi uskutečnil takovéto »rád«, pak máš tak radostnou sílu, že zdolá vše, všechno bez výjimky! Vždyť jest v ní Bůh!

Ovšemže se toto smýšlení musí stále a stále obnovovati, zvláště když to někomu bývá za těžko; když první náběh zase uvázne; když se naskytne nějaká překážka. Vždy znovu: Oč se jedná? Rád! A k dílu!

*

Máme však také tělo. Na to také nesmíme zapomínati. Když jest člověk sklíčen, co činí tělo? Poklesá. Má-li však radost, vzpřimuje se. *Radostí těla jest přímé držení.*

A to budiž druhým naším cvičením: Buďme vždy vzpřímeni. Narovnejme páteř, vypněme prsa, hlavu vzhůru, čelo otevřené světlu, ramena dozadu. V chůzi nenapínejme kloubů; sedíme-li, neopírejme se zbytečně.

Ale též uvnitř budme vzpřímeni, nikoliv jen na venek. Tělo chce vždy znovu poklesnouti. Tlačí pak samo na sebe a všechno se stává tupým a těžkým. Proto i uvnitř se narovnejme a budme vzpřímeni.

A jsme-li sklíčení, pak teprve! Pevně se vztyčme na venek i uvnitř, a pak zameťme v duši. Rozumíš přec? Když člověk vejde do zatuchlé světnice, tu otevře okna i dveře, pustí tam vzduch a světlo

a pak vezme koště a zametá: ven se vši tou šedí a prachem, ven, ven! Není-liž pravda? Právě tak to udělej s komůrkou své duše, ať je vše jasné a svěží!

Tak! A co teď? — Toto? — Rád! A zmužile do toho!

*

A ještě něco: Pečujme též, abychom měli *ve své světnici nějaký zdroj radosti*. Co by to asi mohlo býti? Může to býti na př. *živá rostlina*. Působí to radost, když tu něco tak bez omrzení roste, zelená se a kvete. Anebo krásný *obraz*; třebaš nějakou krajinu, kterou už jsi někdy putoval. Naber si jí občas plné oči: »Jak je to širé! Jak svěží je ten les! Jak jasné to nebe! Jak volné ty výšiny — a jest to mé; všechno mé!« Anebo nějakou *píseň*. Zazpívej si ji! Vyjasní se v tobě. Anebo krásnou *báseň*. Ta jest jako svěží doušek na dlouhé zaprášené cestě.

Pak zase s chutí k dílu.

*

Teď ještě pohled na velké *nepřátele radosti*. Bolest k nim nenáleží. Ta sílí a prohlubuje. Ona vlastně teprve činí člověka schopným opravdové radosti. O té si pohovoříme jindy.

Ale jsou dva nepřátelé, které musíme vymýtit: rozmrzelost a těžkomyslnost. *Rozmrzelost* znáš. Má svůj původ v malých denních nepříjemnostech: v precitlivělém srdci, které stále něco zálivá, stále naříká, které se neumí smát, neumí odpouštět a neumí lhostejně nechat něco běžet! Ven s ní! Jest hmyzem v duši. Třeba ji vymést, a to hned ze začátku, jakmile se ukáže, ihned! Druhým nepřítelem jest *těžkomyslnost*. Jest to temná těžká moc, která člověku rozvrátí duši, dovolí-li jí, aby se rozmohla. Lze však ji přemoci, věř mi to! Jest to možno! Ale s jednou podmínkou: Jakmile se ukáže, *ihned* se jí vzepříti! To činíme rozličnými cvičeními, která jsme si sami vymyslili. Ale ihned, a nehráti si s ní! Jakmile se jednou v nitru rozmůže, pak se jí ten den už tak lehko nezbavíš a možná, že i po několik dní.

*

Na konec ještě *malou pomůcku*: Večer, nežli usneme, řekneme si klidně a s důvěrou: »Zítřka budu po celý den radostný.« Představíme si, jaké to jest, když jdeme svým dnem, pracujeme, hrajeme si a obcujeme s lidmi radostně, zpříma a svobodně. To jest *tvořivá myšlenka*; působí v duši celou noc, bez hluku, ale jistě jako skřítkové v pohádce. Nepozorujeme toho, ale ráno jest vše mnohem čistší a jasnější nežli by to jinak bylo. A ráno si

to opakujeme: »Dnes budu celý den radostný! Celý den s Tebou, Pane, a s radostí!« Tak každého jitra, každého večera, a nenecháme se odraditi žádným neúspěchem.

A když jest den u konce, tu se zpytujeme: Dal jsem si s tím práci?« Skládáme si svůj denní účet a hned si zase s chutí umiňujeme: »Zítra to bude lepší!«

Z němčiny přeložila Otilie Pastorová

Revolta proti Duchu Svatému

Jen váhavě možno to slovo napsati. Existuje tato hrozná věc, jediná neodpuštělná podle slova Spasitelova, existuje a sice jako zvláštní proud naší doby, jako jeden z jejích příznaků, jeden z jejích zvláštních směrů, kterého nelze přehlédnouti?

Jest a bylo dosud ve světě jakési tajemné něco, jakési poslední něco, co všecy lidi drželo, jim dávalo jistou důvěru k životu, jakýsi zásadní životní optimismus. Byl-li život slzavým údolím, tedy přece — doufalo se — takovým, které jest určeno k tomu, aby jednou bylo naplněno nekonečným jásotem vzkříšeného a oslaveného lidstva. Člověk žasl a horšil se nad mnohou zdánlivou nesmyslností života — ale jen na chvíli, několik hodin nebo dní. Pak hnulo se v duši, napřed tiše a nesměle, ale pak stále neodbytněji a vítězněji ono tajemné, posilující a potěšující něco, dalo popud, aby se člověk zase vzpřímil a nesmyslnosti přírody a blbosti osudu vzdoroval, aby řekl: A já přece nevěřím v tebe, ty nemáš poslední slovo, ty nejsi celek, jsi jen poruchou, omylem, nedorozuměním v tom celku, ty nejsi konečným sčítováním, jsi jen prozatím chybou v počtu, však

tě ještě najdeme, neboť smysl, veliký a dobrý smysl života, ten ještě v nás žije, jest ještě ve světě Duch Svatý a ten je při nás, na naší straně!

Fantasie, domněnky, fráze? — Nic není méně fantastického, nic reálnějšího, hlubšího, základnějšího, pevněji spojeného s jádrem lidského života, než právě tato důvěra v dobrý smysl, ve Svatého Ducha života. Fantastickým, nereelním, povrchním, hloupým a omezeným v nejdrzejší opovážlivosti a pálenosti je obyčejně člověk ve své všednosti. Reálním se stává, jde-li mu na kůži, běží-li o bytí a nebytí. Na smrtelné posteli přestává fráze, všecko vymýšlení a rozumování. Tu vyrazí všemi zevnějšími vrstvami své bytosti člověk až do těch hlubin, kde je zakotven v Bohu, kde jeho duch je zrozen a bývá obrozen. Kde začíná veliká neviditelná realita, kde svatý smysl života vším nesmyslem tohoto světa všemocně se prodírá k vědomí. A svatý smysl života — toť Duch Svatý, onen Duch, který utěšuje i přemnohé, kteří znají křesťanství jen podle jména, nechtějí-li se učiniti vinnými duchovní sebevraždy.

*

Co však jest duchovní sebevraždou a v čem ona záleží, poznal jsem životně po prvé, když jsem nedávno přišel od lidí, kteří po shroucení pozemské existence, tváří v tvář blízké smrti zápasili

o smysl života jako Jakob s andělem. Ne, oni nespáchali sebevraždu, nikoli, oni byli zachráněni, zachovavše si smysl života. To jsem zažil tak citelně jako ještě nikdy. Ale právě proto, poněvadž se tu můj cit pro život tak zostřil, byl jsem krátce na to tak hluboce rozrušen vývody jednoho mudráka, které bych jindy byl lhostejně pominul. Tentokráte mne však ohromily. Kdyby tento mudrák byl svou moudrost hlásal těmto lidem, stíženým smrtelným hořem? Při pouhém pomyslení mi vystává úzkostný pot na čele. To by byl důkladný recept pro krizi zoufalství, pro nával šílenství ještě krátce před smrtí! Leda, že by umírající sám byl mudráka od svého lože hnal jako šílence, což by se asi bylo stalo. Neboť, co tento učený muž ve svém pojednání »*Realitäten, die die Wissenschaft nicht erreicht*« hlásal, byl úplný duchovní nihilismus, stanovisko všeobecné a nevléčitelné nesmyslnosti života. Smysl života jest prý prázdné slovo, nedokázaná a nedokazatelná domněrka; smysl není v životě žádný, jen člověk má ten směšný zvyk smysl do života vkládati —. Ano, na to také člověk tu jest, namítneš, k tomu se narodil, a kdo jiný, ne-li on, jediná bytost viditelného světa, v níž duch dospívá k sebeuvědomění, kdo jiný by měl smysl světa poznávat? Ale náš dobrák praví: věda se nemá zabývat smyslem, nýbrž jen věcmi, které může zjistit mírou a váhou, a co nemůže tímto způsobem zjistit, to neexistuje. Proto

není žádné nesmrtelné duše, jest jen tok obrazů a myšlenek, které v mozku povstávají a sebe vystřídávají od narození až do smrti, potom ta tak zvaná duše přestává. Není duše, je to jen prázdné slovo, není Boha, je to jen prázdné slovo, za nímž není žádné skutečnosti, není »života« a »smrti« jakožto samostatné od sebe rozdílné stavy neb skutečnosti, není »zla« ve světě, to všechno jsou jen slova, prázdné výmysly fantasmie, jsou jen věci, které na chvíli jsou a potom nejsou, a kdo za těmi věcmi, nad nimi a mimo ně hledá vyšší skutečnost, která by uváděla světlo do chaosu věcí, ten je nepolepšitelným bláznem . . Zdrželi jsme se u tohoto příkladu, poněvadž jest typický pro ducha, který ovládá částečně dnešní vědu. Duch tento není ničím jiným než zradou Ducha, revolta proti Duchu Svatému všeho života, láska k Ne-duchu, perversní a sebevražedná touha po nesmyslnosti a neduchovosti bytí. Hlubokou a těžkou bezútěšnost, podivný sociální, politický, hospodářský, morální a filosofický neklid, v němž se zmítá celá moderní kultura, onu bezpříkladnou všesvětovou úzkost a všeobecnou hořčku, pochopíme v její poslední příčině jen pak, ujasníme-li si, že v lidstvu vypukla nejhorší nemoc a nejradikálnější revoluce, která jest možná, revolta proti náboženskému smyslu, proti Duchu Svatému. V hlavách těch, kteří se holedbají, že oni musí za lidstvo myslet, vznikl tento jed, kte-

rý pak tisíci kanálky popularisace »vědy« přechází do krve lidstva.

Kdo k tomuto tvrzení chce důkazy, ať si jen vezme *Sigmunda Freuda*, vynálezce *psychoanalysy*, kterého město Frankfurt vyznamenalo Goethovou cenou. Ten človíček pro své choré současníky vymyslel tak zvané »léčení z ducha«. Léčí je tím poučením, že prý všechny jejich domnělé neřesti a zločinné sklony jsou následky potlačeného pudu pohlavního. Jsme prý všichni nemocní, trpíme neurosami a komplexy, jest zřejmo, že Freud nechal na světě jediného zdravého člověka — poněvadž hříšně potlačujeme svůj pohlavní pud různými morálními a náboženskými představami, jimiž jsme zatíženi z pradávných dob nižšího stupně vývoje. A to se nazývá »léčiti z ducha«! Vyléčiti od ducha, mělo by se říkati. Pro Freuda a jeho druhy je duch škodlivým příživníkem života, nestydatým parazitou, který se za nedostatečné kontroly bystrookých psychoanalitických vrátných přitřel k slavnostní tabuli života a nyní pro sebe uchvacuje nejlepší sousta. Tomuto zlořádu chce Freud se svými druhy učiniti konec. Ven s tou tak zvanou lepší, vyšší, nesmrtelnou duší duchovou! A na čestné místo usadíme tu dlouho pomlouvanou duši nižší, duši břicha a střev, která jest pravou vládkyní života. Tímto nastolením bude konečně utvrzena říše nového humanismu. V té jest duch, nebeský rozum sesazen a zvolna ovládá

pud. A lidstvo se stane šťastným? No to ne. Na to Freud s druhy ani ve snu nepomysleli. A jeho velmi oddaný a uctivý životopisec *Stephan Zweig* chladně shrnuje svět osvobozující význam jeho revolučního díla ve slova: »Freud lidstvu prospěl, aby jasněji do sebe vidělo, ale šťastnějším je ne- učinil.«

*

Ne, vzpoura proti Duchu Svatému neobšťastní. To vědí myšlenkoví vůdcové této revolty dobře. André Gide jest jeden z nich, z nejvlivnějších ve francouzské literatuře. Jeho dílo jest ohromující nejen vášní, s jakou tu vzácné spisovatelské nadání Svatého Ducha světa popírá, pud zbožňuje, pud obětuje všechny vyšší zásady životní, všecku mravní odpovědnost, všechny svazky srdce, přírody, rodiny. Ohromující jest především vášní, s jakou molochovi temného pudu obětuje hluboce lidskou touhu po pokoji, bezpečnosti a štěstí. Tu začíná hrozná tragedie, které by měli rozvášní přátelé požehnaného rozvoje věcí lidských věnovati starostlivou pozornost. Svět po hříchu prvopočátečním leží beztoho ve zlém, a člověk, kolem kterého krouží vír protichůdných mocí, má beztoho postavení těžké. Sám se svou podivuhodnou, ale tak vratkou svobodnou vůlí stojí tu proti slepé moci osudu, t. j. přirozené souvislosti, a proti ještě temnější moci zlého, proti *mysteriu iniquitatis*.

Sám — a přece ne sám; neboť svěří-li se osvobozující moci věčné lásky, Svatému Duchu života, pak je ve výhodě, pak získal majoritu, která svět a osud přemáhá. Ale jen tak!

A dnes? Dnes, zdá se, chce lidstvo býti při Bohem opuštěné minoritě. Dnes připravuje se obludná likvidace minulosti, která přes všechny nedostatky jest slavná, v které kultura byla výsledkem společné činnosti Boha a člověka. Dnes povstává nový humanismus, který vědomě odstraňuje moc všeho náboženského, Ducha Svatého a ducha svatosti jakožto činitele kulturního prospěchu. Odstraňuje onu svatou věc, která byla rozhodující silou v ozdravovací a očišťující práci života. Této svaté věci se od jedné části lidstva, která propadla démonství nižších sil, vypovídá nejbarbarštější boj. Kdybychom i přiznali, že bolševismus usiluje o zlepšení materiálních životních podmínek trpícího lidstva. Ale usiluje o to na základě zničení toho, co jest v lidstvu svatého a věčného. Události ve Španělsku musejí i nejlhostejnějším mezi křesťany otevřít oči k poznání, že bolševismus jest především pochodem chátvy proti Svatému Duchu lidstva.

Z němč. dr. Fr. Odvalil

VEČER V POLÍCH

Večer vlaze prší
vůněmi, jež mámí,
na vesnici s lunou,
skrytou pod lipami.

Padá hvězda, padá,
kam jen, Bože, kdo ví,
v tmě, jež hořce voní
jak list ořechový.

Ach, v modříněch vyšel
zlatý měsíc právě...
Ó jak je mi dobře
v rozvoněné trávě,

v hlíně teplé meze,
v žebříčku, jenž zpívá
s cvrčkem hvězdné nebe,
když se země stmívá.

Hlino, tmo a trávo,
s vámi navždy sezdán
a od lidí vzdálen,
jak mám blízko k hvězdám!

U ŘEKY

Zpěv koníků zní z mokrých, rozespalých trav,
od řeky štíhlý palach šumí beznadějně
nad hrami vážek. Ó, proč zní ten neviděný stav,
ty tkalče rubášů, tak strašlivě a stále stejně
tušením, že pěn siný rubáš vlna oblékne mi?

Na srdci mátu, dýchám mezí v květu sladký van,
jejž letnicovou loukou jarní vítr z polí žene
ke mně, jenž na řetězu času k zemi přivázán
tak, jako pes k své zhnilé budce zavšivené,
lomcuji řetězem a hvězdnou slávu zpívám zemi.

Z němčiny -ž.

THOMAS MOORE

SVĚTLO MINULÝCH DNŮ

[The light of other days]

Když večer tichý stane,
než v duši sny se sejdou,
má paměť světlem vzplane
a dávné časy vzejdou:

i smích i slzy
let zašlých brzy,
když slova lásky zněla,
když oči zářily,
jež roky zmařily,
jak jasná srdce zesmutněla.

Tak večer tichý stane,
než v duši sny se sejdou,
ta smutná paměť vzplane,
a dávné časy vzejdou.

Když vzpomenu si s bolem
svých milých druhů, nerozlučných,
již všichni klesli kolem
co zimní kořist vichřic hlučných,
tu cítím i já sám,
že bloudím sám a sám
po síni všemi hosty opuštěné,
kde světla dosvítala,
třpyt ve tmě obrátila,
jen stíny se mnou jsou tu uhoštěné.

Tak večer tichý stane,
než v duši sny se sejdou,
ta smutná paměť vzplane,
zas dávné časy vzejdou.

PÍSEŇ

[A Song]

Když černý noci tyl
už moje víčka tíží,
jas dávno zašlých chvil,
hle, do mé duše shlíží;
tu pláč i smích
z dob dětství mých
a slova lásky snadná
a očí zář —
již mrtvá tvář,
kdys milá srdce — chladná.
Tu černý noci tyl
když moje víčka tíží,
stesek z dávno zašlých chvil
se do mé duše plíží.

Přeložil F. D.

Před kavárnou »U tlustého beránka« města Gemlik u moře Marmarského stál prachem pokrytý automobil turecké Standard Oil Compagny. Šofér Achmed seděl v kavárně, několik posluchačů kolem sebe, mezi nimi též vinař a pěstitel oliv Jödek, a vypravoval o hrozném suchu, které sžehlo louky a spálilo vřesoviště ve vysočině Mysijské. »Vaše děti« a přitom ukázal na hlučící zástup před Café, »necumljí v letošním podzimu žádného tureckého medu. Letos nepřijdou sem žádní obchodníci s medem s pohoří Kašich. Dříve snad přijdou včely. Obrovské roje včel hladoví a jsou blízky vymření. Černé a husté jako mračna bzučí nad lukami a lady a hledají květy. Zatemňují celá údolí mezi horami. Prošel jsem jen s největší obratností a rychlostí, zahalen až na úzkou mezeru pro oči, těmito massami hmyzu, které mne obklopily a pronásledovaly. To vám říkám, jsou jich miliardy a znovu miliardy; neboť všechny včelníky jsou prázdné a také divoké včely z dubových lesů se vzbouřily. Včelaři stojí zmateni před opuštěnými koši, nebo sedí, s opuchlýma očima, poněvadž nemohou starostí a žalem spáti, před dveřmi. Ale věříte vy, že by včely přišly k vůli otekým očím zpátky do úlů? Je to nepříjemné, nemilé: ony budou včelařům sem a tam létat. Ta zvířata neví ještě, kterým směrem se dát.« To byla novina. Achmed byl čertův chlap. Vždycky přinesla ta tlachavá a neunavná huba nějakou neslýchanost. Většinou to byly žvasty. Většinou prášil. Tentokrát se však nezdálo, že by lhal: ne-

boť Jödekovy nedůvěřivé selské oči viděly na noze přišlápnutá tílka včel. Šel ještě jednou ven a přinesl dvě mrtvé včely. Ležely mu na dlani.

Jödek se tázal: »Achmede, kterým směrem se včely dají? Ty to víš, mám velikou vinici proti Mikäa moři. Mnoho let nebyla tak bohatě a krásně obtěžkána jako toto léto. Meruzalky potřebují již jen pár dní a jsou sladké jako cukr. Ty myslíš Achmede, že včely...?«

Achmed se zadumaně drbal ve vlasech a pozoroval »nic«, které v nich chytil. Pojednou věděl, proč se ho Jödek vyptával. Přijdou-li hladové, ohromné roje včel až sem, dolů na pobřeží, kde všechno kvete a se zelená, nezůstane větvičky na stromech, ani hroznu na révě; kupci s košíky pistacií a melouny mohou vzít nohy na ramena a utíkat s větrem o závod... Jödek byl zničen, všichni byli zničeni. Sedláci viseli na jeho ústech s napětím čekající, že vysloví jejich všeobecný osud.

»Jsou dvě možnosti, ne tři,« opravil se, »buď přijde ještě dnes večer déšť, pak včely dál neletí. Pak zůstanou, kde jsou. Ale kdopak v tenhle roční čas pamatuje déšť na pobřeží? Ty snad, Jödeku? Já ne, a ty také ne.«

»A přece, za mého dědečka jednou v tento čas pršelo,« vzpomněl si Jödek, jen aby se utěšil a měl přec nějakou naději. Achmed se podíval na sedláka trochu netrpělivě a trochu útrpně.

»Potom je ještě jedna možnost, že by včely letěly na východ do horní země lydijské. Ale učiní to tvorové s tak jemným citem? Ah, ty mají v nose, mají-li vůbec včely nos, že na vřesovištích a ty-

mianových vršcích Lydie také nic jiného nebude, jen prach, sucho a hlad.«

»Ne, Jödeku,« Achmed povstal; viděl se pojednou neobyčejnou mnohovědoucí a velkou mocí, »ne, ty včely letí na západ, dolů k moři a když nejdřív přijdou do Mudanie, máš štěstí.« Achmed se odmlčel. Sedlák se sotva odvážil dýchat.

»Ale je jich mnoho, jsou to mračna, které v mžiku pokryjí celé pobřeží mezi Mudanií a Gemlikem. Bzučí a zastírají slunce. Můžeš-li to udělat, poruč zítra časně z rána hrozny očesati a naplněné bečky (kádě) postavit do nejzazšího kouta a houněmi a pytli je přikryj. Za noci bych udělal oheň, aby hodně kouřil, dýmal. Možná, že tu budou dřív než vstaneš.«

Příštího jitra připravil Jödek, co bylo k vinobraní třeba. Na zahradě narovnal kupu dříví, polosuchého hnoje a zelených hlávek zelí a za soumraku kupu zapálil. Těžký cop dýmu se položil do horského koryta, v němž se rozkládala jeho zahrada. Noc ztrávil sedlák v dřevěném altanu, na loži ze sena a suchého listí.

Po půlnoci zavanul sem od moře prudký vítr a rozdmýchal uhasínající plamen. Plameny, větrem poháněné, zažíraly se chtivě v suchém trávníčku dál a dále, dosáhly ohromné kupy, pro nový oheň připravené a které teď vskutku ohněm vzplály. Vysoko tryskající jiskry zapálily střechu z kukuřičné slámy na altánu. Vznítla se jako sirka a déšť jisker sršel na lože, na němž sedlák spal. Tíživý dým z hnoje a zelí Jödka tak omámil, jako kdyby se byl opil. Jiskry však bodaly jako jehly a tak se muž napřímil, plně však neprocitl, ačkoliv

všecko i on sám hořelo jasným plamenem. Jen jedna myšlenka šla jeho šerící se selskou duší: mou zahradu včely nenajdou. Oh ten nádherný dým. Oh ten krásný, milý oheň!

V tom okamžiku začal ranní vzduch nad horami zvučeti a vířiti. Ohromné mračno včel bylo ve vzletu, a na oblaku kouře, který se válel nad zahradou, a v němž se mihala Jödekova plápolající a křičící postava, se zarazilo, uleknutě táhly podél mastkových stupňů dolů, kde se prostíraly vinice a sady města Gemliku. Zahrada byla zachráněna, ale sedlák klesl hrozně zohaven ve smrtelném zápase k zemi. Tam jej našli.

Po týdnu nastalo u Jödeků vinohraní. Měli jen nepatrnou škodu. Ten den byl pro všechny tak pozoruhodný. Zúčastnil se i Achmed, šofér. Česal od všech hroznů, jako by byly jeho. Achmed byl tento den ještě pyšnější než jindy.

»Já jediný jsem věděl, že včely přijdou. Řekl jsem to Jödekovi a Jödek mi také věřil. Poradil jsem mu, aby udělal velký oheň. Bylo to správné? Vyhlíží úroda podle toho?«

»Tenkrát jsi nelhal, Achmede,« odpověděli druzí. »Kdybychom ti byli také věřili. Jödekovi zbohatnou v tomto létě, zatím co jsou naše vinice a zahrady včelami zpustošeny.«

Na oběť — na smrt Jödkovu nemyslí skoro nikdo. Děti skotačily na ožehnuté trávě, po které se mučené tělo v bolestech válelo. Venku bezstarostně zpívaly housle potulného »šumaře«.

SLUNCE MÉHO DĚTSTVÍ

Tot slunce mého dětství v odpolední čas:
četnými okny dlouhé sklené chodby, záclonou
a po krajkoví tuhém
do úzké jizby řinulo se vonným třpytným
pruhem,
v němž nad židlemi s velikými květy prach
se třás.

A mladé slunce ranní, svěže svítíc v delikátní
rose
s bledého nebe modrého na vlhko hladkých
břidlicových střeche:
již při tom pohledu tak šťastně dýchalo se,
vše bylo stkvělé, slavnostní, vše jisto ve svých
návratech.

JEDNOU

Nic nemá návratu :

co jednou bývalo, to jenom jednou bylo.

Na bílém stolečku aršíky obrázků

a nad nimi s vší pílí děti s barvičkami :

a léto, vánek : všechno již je cizí

a nikdy nevrátí se, nikdy víc !

Ach, ve svých kolejích jen zůstat, stále hlubších,

bez všeho útlaku, jen sami sobě stárnouc,

jak tón, jenž na struně své tichne, temní, dozní !

**Ze sbírky „*Neue Verse*“, 1908 — 1912,
přeložil František Klein.**

Litanie k Světicím Zapomínaným

Kyrie eleison

Christe eleison

Kyrie eleison

Christe, uslyš nás

Christe, vyslyš nás

Otče s nebes Bože, smiluj se nad námi

Synu Vykupiteli světa Bože, smiluj se nad námi

Duchu Svatý Bože, smiluj se nad námi

Svatá Trojice jeden Bože, smiluj se nad námi

Svatá Maria, oroduj za nás

Svatá Boží Rodičko, oroduj za nás

Královno Všech Svatých, oroduj za nás

Svatá Corono, v šestnácti letech mučená na rozkaz filosofa na trůně, krásná a tichá jako modlitba chudého, rozpomeň se na svoji lásku veškerou a na to, jak jsi byla svázána k dvěma sehnutým palmám a pak jimi roztržena, letíc vzduchem jako bílá vlna roztríknutá, svatá Corono, poslední výkřiku ke Kristu jdoucímu po palmových ratolestích v Neděli Květnou, oroduj za nás!

Svatá panno Doroto, vonná růže popraviště, košíku ovoce utěšený, rozpomeň se, že naše duše je mrazná a ledovatá jako byla krajina, kterou tě vedli na mučení a stejně tak ponurá, ty, která ke Kri-

stu obracíš růžemi, vůní a sladkým vínem, svatá Doroto, slibe závažný, svatá Doroto zázračná, oroduj za nás!

Svatá Basilisso, děvčátko devítileté, sladké potěšení Ježíšovo a Jeho kvítku rozmarinový, rozpomeň se, jak jsi s rozpuštěnými vlásky utíkala na místo muk, že ani katané ti nestačili a zpívajíc, žádala jsi sobě bičů, kleští a meče, že sám soudce tvůj před tebou v slzách na kolena klesl, svatá Basilisso, písničko rajská, oroduj za nás!

Svatá Julito, stojící před zuřením pekla se svým děťátkem v náručí, šperku Kristův, zahanbení silných, rozpomeň se, jak kat roztrástil ti dítě před tvýma očima, aby tě přiměl k zapření Ježíše a ty jsi se radovala jásavým plesáním, že má Beránek opět o jednoho mučedníka více a tak jsi zpívala chválu Bohu, že ti musili sevřít ústa ostrou úzdou koňskou, svatá Julito, oroduj za nás!

Svatá Berlindis, odpírající malomocenství, rozpomeň se na mír polední, v kterém jsi, vyháněna a stále vyháněna, zpívala ve svém putování Žalmy na cestách nejopuštěnějších, panno vznešená a žebračko, studánko v úpalech žízně, svatá Berlin-dis, dlaní štědrá, zavírající se jen před otrávenou číší tohoto světa, oroduj za nás!

Svatá Hiltrudo, pohrdavá k vládnutí, rozpomeň se na předlouhá léta v hlubině hvozdů, na svoji poustevnu zazděnou, kde jsi stále volala Ježíše, a poutníci, jdoucí úvaly lesů, zastavovali se, řkou-

ce: Která hrdlička to tady stále tak přesladce volá Krista? — rozpomeň se na naše duše, zazděné v hříších, svatá Hiltrudo, jasné světlo lesní a ohni samot, oroduj za nás!

Svatá Amalbergo, panno gentská, jejímiž jedinými šperky byly rány bičem, krásná a líbezná, že lidé před tebou mívali závrať, rozpomeň se, jak jsi odmítala knížata francká, na svoji skrýš klášterní a na své čelo, rozdrásané trním, na šarlat odhozený a na roucho žíněné, v němž jako milenka roztoužená jsi běžela ke Kristovým ranám, svatá Amalbergo, sličně okno monastýru malované, oroduj za nás!

Svatá Ido, kněžno chudých, rozpomeň se na těžkou rakev mramorovou, kterou jsi denně plnívala chlebem chudých a pak vínem a olejem, čelem na dlaždicích po dobu jejich jídla, myčko nohou žebráckých a na to, jak když tě pak sami v tu rakev uložili již mrtvou, všechna jsi voněla pšenicí, svatá Ido, olivo ze zahrady Gethsemanské, v dobrý olej utrpením vytlačená, oroduj za nás!

Svatá Editho, dcero královská, ale vyvolená nevěsto Chudého Krista, rozpomeň se na noc, kdy jsi uprchla od zlatého trůnu a na noc, kdy jsi uprchla od otce, abys mohla přestýlat slámu lůžek, pohnojenou hnisem a močí a vředy, setřená na prach v prachu chudoby, krvácející v krvácení špitálním, ráno otevřená v ranách otevřených, horoucná milovnice Kříže, jehož znamení jsi sta-

věla na všech úhlech bídy, svatá Editho, chladivý
obvaze na čele rozpáleném, oroduj za nás!

Svatá Godolevo, opovržená útěcho modlitby, roz-
pomeň se na strašlivá soužení v zemi flanderské,
chlebe poloviční, a na to, jak nenávistný manžel
vydal tě v ústrky žoldnéřů a v políčky lůzy, ty,
milující až k šílenství Krista trpělivého, Krista
uraženého, Krista lůze vydaného, svatá Godolevo
odpovídající na všechny rány modlitbou a zardou-
šená při Žalmech, svatá Godolevo, sepnutí rukou
v okamžiku smrti, oroduj za nás!

Svatá Maria, královno mučednic, panen a vdov,
oroduj za nás!

Věže Davidova, oroduj za nás!

Příčino našich radostí, oroduj za nás!

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, odpusť
nám, Pane!

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, uslyš
nás, Pane!

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj
se nad námi!

A M E N

VILÉM ZÁVADA

HRADNÍ VĚŽ, básně. Vyšlo jako 41. svazek Poesie roku 1940 v Melantrichu v Praze. Mimo vydání obyčejné vyšlo pět číslovaných výtisků na ručním papíře Vergé Blanc Pannekoek. Formát 20 cm × 13 cm, stran 106. Cena 25 K, váz. 37 K.

SERGEJ JESENIN

MODRAVÁ RUS, výbor z lyriky a epiky. Přeložil Josef Hora, Marie Marčanová a Boh. Mathesius. Uspořádal a uvedl Boh. Mathesius, typografickou úpravu a obálku s použitím kresby B. B. Titova navrhl F. Zdeněk. Vydal v dubnu roku 1940 jako 88. svazek edice Odeon Jan Fronek v Praze. Formát 18 cm × 12 cm, stran 200.

P. W E I S E R T. J.

HRDINA Z NAGASAKI, život blahoslaveného Karla Spinoly T. J. Přeložil F. X. Juránek T. J. Vydalo Studentské misijní sdružení jako 6. svazek edice »Pán volá« v Praze-Bubenči 1940. Formát 17 cm × 11 cm, stran 72, cena 3.50 K.

ŽIVOT CTIHODNÉHO JANA MILIČE Z KROMĚŘÍŽE. Podle vydání ctihodného Patera Bohuslava Balbína S. J. přeložil tuto legendu pražský klerik Zdeněk Václav Bouše, který také namaloval titulní obrázek. Vydalo knihkupectví a nakladatelství Bohuslav Rupp v Praze, jako 1. svazek své edice Pochodně. Vytiskla Průmyslová tiskárna v Praze na podzim léta Páně MCMXXXIX. Formát 18 cm × 12 cm, stran 38.

MARKUS MINUCIUS FELIX

OKTAVIUS. Přeložil a úvod a poznámky napsal dr. Ferdinand Stiebitz. Podle osnovy Antonína Lískovce vytiskla knihtiskárna Politiky v Praze; jako 12. svazek edice Prsten vydal L. Kuncíř v Praze 1940. Formát 18 cm × 11 cm, stran 132. Cena 15 K.

BYZANTSKÉ EPOS BASILIOS DIGENIS AKRITAS. Přeložil, úvodem a poznámkami opatřil K. Müller. Vyšlo nákladem České Akademie věd a umění v Praze 1938. Formát 23 cm × 16 cm, stran 132.

RICHARD HUGHES

VICHŘICE NA JAMAICE, román. Vydalo v září 1931 Ústřední dělnické knihkupectví a nakladatelství v Praze. Přeložil prof. Jan Květa, vytiskla Lidová knihtiskárna v Praze. Formát 19 cm × 13 cm, stran 210.

VERNER VON HEIDENSTAM

SVATÝ JIŘÍ A DRAK. Úvodem opatřil a přeložil dr. Oldřich Heidrich. Vydalo jako II. řadu Světové knihovny číslo 16. nakladatelské Družstvo Máje v Praze 1938. Formát 17 cm × 11 cm, stran 100, cena 7 K.

REDAKČNÍ ZADINA

(shrnutá do Archů červnových r. 1940.)

Věci potvorné, zatím jen poznamenané jako v notesu četníků. Protokol se nezavádí a snad ani nezavede, ačkoliv se neví, zda to bude spraveno tím, když by si osočení zavčas navlékli (jako tehdy p. Durych VI. při vojenském cvičení) bílé rukavičky — k dalšímu mlčení.

»Člověk jindy prožíval Církevní rok... A na jednou přišel Rousseau a povídá: To se všecko musí udělat jinak, my musíme vyjít ze začarovaného kruhu tradice, z formátů a forem svých prostoduchých předků. Celek nic, jednotlivec vše, docela tedy a rovnou proti Tyršovu sokolství, jehož »ideový obsah« jest mnohem méně převzat z antiky než z Kristova Evangelia, ale poněvadž právě se opustila Idea, Celek, ve vlastním smyslu slova Koncepce (ten »ideový obsah« bylo dítě podvržené, za tři neděle tomu lezly růžky a když bylo potřeba, aby byly tvrdé, změkly na růžky slimáčí a dostaly grejcar na tvarůžky), osa zemského Globu ztratila rozvahu, úchylky její byly povážlivě veliké a časté, její výkyvy čím dál pathologičtější... Ta osa byla dříve veselá a hrdá, směřovala kolmo

do středu země a což je totéž: vzhůru a přímo k Bodu, kolem něhož celý vesmír se otáčí, ale nevydržela toto vzpřímení, opustila svůj úděl, nabídnutý jí Kosmem a položila svou unavenou hlavu do klína Demokracie«. — Kněz Jakub DEML, **Pupava**, Věnování ed. 1939 p. 8-9.

»Tento svět nedovede ani květinu, ani ženu přijímati jako Tělo Páně, uctivě a bez jakékoliv záludnosti« — **tamže p. 25.**

»Skoro všichni už vědí, že se nás nemají nač ptát, neboť ten kdo se ptá, chce něco obejít« — **tamže p. 35.**

»Ó Pupavo, jako na Velký Pátek Kristových Ran svými rty dotýkám se tvého kartáčku!« — **tamže p. 37.**

»(Jakub Deml) jediný za všechny se modlil, hřešil, se červenal, křičel, nadával, poličkoval, kopal, plival, stonal, sténal, se dusil, plakal, mlčel, bičován byl, poličkován, poplíván, arijským i nearijským lejnem pomazán, veřejným posměchem korunován, od bratří a sester hluboko pod hladinu slušnosti a spravedlnosti a práva opuštěn a co horšího: od vlastních žáků, kteří z ducha jeho dýchají a ze srdce jeho svá prázdná srdce horkou krví naplňují, hanebně, zbaběle a podle zapřen a zrazen...« — M. Rosa JUNOVÁ na růžovém papíře vzadu knihy **Verše české** od J. D.

»Není potřeba guillotiny a zpovědnice: je po-

třeba Lásky.« — Kněz Jakub DEML, **Proč bychom se netěšili**, 1939, p. 105.

»... také já jednou jsem odsekl Josefu Florianovi: »Ale dejte mi pokoj s tou vaší církví!« Florian ovšem dobře rozuměl, ale aby mně uškodil, napsal potom do těch svých Archů, že jsem se Církvi smál. Na štěstí jiná je církev Florianova, jiná Bouškova, jiná československá a jiná římskokatolická...« **tamže** p. 127.

»Milý Sigismunde Bouško, toto vše Vám uvádím jenom proto, abyste věděl, že všechno nevíte a především nevíte, proč jsem se tak rozčilil, když jsem k té Bílkově padesátce napsal, že dnes žádný z nás nemůže být dlouho katolíkem — byla to taková bezmocná msta a znamenala tolik a totéž, jako když pracující člověk se rozkřikne na fakany, kteří okolo něho hulákají a házejí kamením (ó svatý Štěpáne!) a nedají si říci: »Ale sakra už jednou!« Nic míň, ale také nic víc a naopak: to aby už čert vydržel, když se vidí, jací pitomci a darebáci vládnou jménem Církve a národa! František Bílek prohrává jenom proto, že není Ladislav Kunčíř, anebo švagr pana arcibiskupa. Ale sakra už jednou! Rozdávat svaté obrázky a míti japonský úsměv podle estetických formulek Lafcadio Hearna, to dovede každá trouba. Sakra už jednou!« — **tamže** p. 134.

»Krev Kristova zaplavila slovo Jakuba Demla

a jeho řeč ... Vždy mluví jako moc máje, jako ten, jenž obdržel autoritu od Ducha Svatého ...» — kněz Jan DOKULIL v Akordu 1. dubna 1940.

»Jistě nás uvidíš, Bože, ty zlý, který jsi tolik vzal« (básníkovi umřel otec a že ztratil dětská léta) — v Akordu 1. února 1940.

»Otče, rvi maso a pouštěj mi žilou, drhni mě na valše dní jako špinavou plachtu, strhej tuk lelosti se mne, odhal mou duši z kalu a špíny! A pak, Otče, do ruky mé vlož meč, a do boje žeň mě, ať chci či nechci, pod kříž mě sraz, abych se plazil, když tíha viny mně vnukává pýchu; meť mnou a drhni podlahu svou, chodníčky a cestičky své mnou udusávej ...» — v Akordu 1. května 1940, nadepsáno »Modlitba«: Řídí Albert Vyskočil, Jan Zahradníček a kněz Jan Dokulil.

»Smilník Paul Verlaine píše nádherné hymny o nejsvětější Svátosti jako zas jiný slaboch napíše krásnou mši nebo namaluje dojemný obraz Matky Boží« — v »Obnově« 27. dubna 1940 p. 5. Zde malá poznámka redakce Archů: »Smilník« jest odhad v jazyku theologickém, na venkově se v tomto smyslu říká »sviňák«.

Vůbec krásné objevy v jarním kypění mízy básníků a jich oslavovatelů. V posledním případě ten »smilník Paul Verlaine« jest uváděn jako výjimka.

. . . . Ty přijdeš k nám zase

se sladkým úsměvem milostné Matky

a vystoupíš na trůn svůj zpátky!

*(J. Š. Baar v netištěné dosud básni
o Mar. sloupu.)*

HLAVA PANNY MARIE SE SOCHY STRŽENÉHO MARIÁNSKÉHO SLOUPU NA STAROMĚSTSKÉM NÁMĚSTÍ V PRAZE.

Věrná kopie hlavy se sochy umělce raného baroka J. J. Bendla.
Sádrový odlitek v původní nadživotní velikosti K 175.—, pošt.
výlohy a balné K 40.—.

Hodí se jako pietní výzdoba bytu katol. domácností, schodišť,
chodeb klášterních a ústavních, spolkových místností, i do kaplí
a kostelů, do ústavních škol, atd.

VYDALO A ZASÍLÁ CYRILOMETODĚJSKÉ KNIHKUPECTVÍ
GUSTAVA FRANCLA V PRAZE I., NA PERŠTÝNĚ č. 14.

Stránky rumunské

I

S terassy hospody bylo viděti na cestu, velmi širokou, již prach pokrýval hustou vrstvou. Proti nám ohrada z kolů ohraňovala pole. Stálo tam též v obrubě několik rumunských chalup, jejichž lepenice byla ozdobena reliefovým řeckým vlysem. Na jedné z nich — zároveň škole i obec. úřadě — bylo napsáno jméno obce: Namaesti. O něco dále stoupal vrch. Byly tam rozesety jiné domy s dřevěnými balkony, většina z nich byla ponořena do stínu věkovitých jilmů. Velmi vysoko, skoro na vrcholu, čněla na šedé skále zvonice barvy okrové a ozdobená okenicemi jablečné zeleně.

Konečně přišel hospodský, utíraje si pot s čela, a pravil:

— Popa jsem nenašel: suší seno.

Goranesco udeřil pěstí na stůl:

— Jdi znova a najdi ho, lenochu! Řekni mu, že tito páni mají ověření od ministra a že musí přijíti!

Kterýsi sedlák v koutě zabručel s posměškem:

— Viděl jsem ho; není u sena; jest opilý a spí doma.

— Slyšíš, ujal se slova Goranesco, jest opilý!

Strašně koulel očima. Lidé u sousedního stolu se k němu otočili hlučně dávající na jevo svůj souhlas:

— Ba že! jest opilý! opilý jako osel!

Byli to lecjací lidé, kteří právě přišli z Kim-pulungu, hledající zábavu. Na první pohled bylo možno odhadnouti je za méně zámožné měšťáky, kteří přicházejí na léto na venkov, nebo za obchodní příručí. Už hodinu tady popíjeli a jedli. I oni byli opilí, zcela jistě opilí.

Kdosi v tom pravil:

— Vidět, že nic nevíte; tu ho máte, už je tady.

Goranesco vyskočil. V obličeji planul:

— Právě jste viděl, jak si třeba počínati s těmi lenochy!

Pop se opravdu objevil na cestě. Měl na sobě oděv selský, — bílou volně poletující košili s černou lemůvkou, a těsně přiléhavé kalhoty. — Plstěný klobouk s širokými okraji stínil mu obličej. Slyšeli jsme z venku křičet Goranesca:

— No, hrab se, hrab se! Musíš vésti ihned tyto pány do kláštera. Chtějí navštívit mnišky ...

Potom zapředl se rozhovor, z něhož jsme nemohli nic pochytili. Goranesco vytáhl ze své toboly ministrův dopis. Z jeho gest bylo možno se dohadnouti, že jej pánovitě komentoval. Nebyl to již policejní úředník, určený k doprovodu těchto pánů, aby s nimi běhal po krajině, ale »funkcionář vnitra«, velící robotníkům.

— Šel se převléci, jak se sluší, aby se ukázal ve cti před hostmi. Přijde za chvíli, pravil GoranESCO; a vyčerpán tolikerou dřinou, hodil sebou na sedadlo.

— Jaké horko!

Slunce opravdu pražilo, paprsky svisle jako s olovnice padaly na vyprahlou půdu. Stěží jsme rozeznávali krátký stín podél zápraží. Zdálo se, že celá krajina byla kreslena suchou jehlou. Čekali jsme, sníce o minulých dojmech, jimž okolnosti dodávaly prchavého života.

— Vzpomínám si, pravil můj společník, na jistou návštěvu v klášteře Anthimském. Bylo jako dnes dusivé vedro. Kostelník s pažema obnaženými, s rozepiatou košilí, zametal kostel. Ostrý zvuk zvonku svolával na nešpory. Hned pak přišel jeden pop před pulpit a jal se zpívat. Měl hlas nepříjemný; znamená se křížem, zkoumal mne zvědavě očima. Kostelník opustil své koště, zanechav vedle něho okov, do něhož sbíral smetí, a aniž oblekl vestu, odříkával odpovědi před druhým pulpitem. Byl jsem jediný přistojící. Tyto dvě lidské mechaniky zdály se mi žalostnými. Pro ně modlitba a zametání byly téže povahy. Věděli aspoň, že existuje Bůh? ...

Přerušil ho GoranESCO:

— Slyšte, znáte ji?

Naši sousedé, nasycení smaženým kuřetem a hovězím, oddávali se teď deliriu jakési fantastní Marseillaise. Rozeznávali jsme nejasně

»Do zbraně, občané!«, ale hlasy se zamátly a potuchly: následoval rámus. Někteří napodobovali křiky zvířat. Většina vřískala nemožné melodie. Cikáni, přivábeni hlukem, ladili své nástroje a spustili jakousi »srbskou«. GoranESCO vyjádřil své nadšení:

— Není to jako ve Francii?

Můj společník lehce pokrčil rameny a obrácej se ke mně, pravil:

— Raději se podívejte tamhle! To je pravý Orient.

V prachu po cestě jel těžký vůz. Zvolna jej táhli sivi volkové pod jhem. U spřežení šla krásná dívka a bičičtém pobízela voly. Černá suknice, pod níž se rýsovalo statné tělo, splývala až k nahým nohám. Na jedné zatačce cesty zaleskly se odrazem světla zlaté zekíny jejího náhrdelníku, nach hedvábného šátku, jenž halil její vlasy a květy její kamizolky.

— Nezdá se, zvolal jsem uchvácen, že odlesk starého Egypta svítí z řas jejího šatu?

V tom jsem upozoroval popa; oblekl se kněžsky, přišel bez hluku a čekal nepohnut jako sluha přichystaný k službě.

Vyměnili jsme krátce zdvořilosti. Objednali jsme láhev bílého vína. Sedl si, dal si naplniti skleničku, a připiv na naše zdraví, vychutnával doušky. Každý mu působil zjevnou slast. Asi častěji tu takto v hospodě stoloval: bylo viděti, že je tu příliš doma.

Zvolna se zapřádala rozprávka. Pop nevěděl, v které době byl klášter založen. Kostel tu stojí od věků — pět nebo deset století, pravil — a byl zbudován na památku zázraku.

— Udál se tu tedy zázrak?

— Byl tady objeven obraz ...

Vyprávěl o tom stejnotvárným hlasem. Jeho věty byly strojené jako věci naučené zpaměti; do toho chvílemi zaléhala hudba cikánů.

Tehdáž jeden pastýř vodil na pastvu své stádo na náš vrch. Zpozorovav jednoho dne, jak jedna kráva a jeden beránek klečí, vzal hůl a vyplašil je s toho místa. Třikrát se tam zase kráva i jehně vrátily. Tu přišel kdosi na myšlenku, aby se kopalo ve skále na tom místě, a objevili tam jednu z dvanácti podob Panny Marie, které maloval Svatý Lukáš. Obraz, ač silně sešlý stářím, jenž utrpěl i požárem, jest ještě zachován, a na svědectví tak krásné události byl vytesán kostel přímo do skály, v níž byl nalezen.

— Jen co je pravda, Svatý Lukáš schovával své obrazy do pevných schránek! zvolal GoranESCO.

— Vždyť povídám, že je to zázrak, odvětil klidně pop.

Znova si nalil, shledávaje přirozeným, aby vyprázdnil celou láhev, kdyžtě byla vlastně jeho mzdou. Opouštíje tento předmět prostředního zájmu, podotkl ještě:

— Letos, běda, budou špatné žně!

Mluvil pak o svých polích. Už jsme ho neposlouchali. Dlouhé vlasy rámcovaly jeho obličej. Připomínal jisté byzantské Kristy hmotného a vychytralého výrazu. Jeho důstojnost namísto dýchala bázní a služebností. Náhle srdce se mi sevřelo. Tento nevědomý, umouněný, vysmívaný kněz byl celkem tak truchlivý ve své pokoře! Byla kdy jeho duše pozdvižena velkým vzmachem křídel k Bohu, jemuž sloužila, nebo měli jsme ho považovati za pouhého statistu v komedii úředního modlení?

Jakoby si naše myšlenky odpovídaly, můj společník pravil s ironií:

— Právě šla mimo žena, která vám připomínala Egypt. Nezdá se vám též, že náboženství tohoto popa podobá se rakvím, spočívajícím v hloubi podzemních krypt? Vykrášleny zlatem a malbami, uskutečnily zázrak, že odolaly věkům: chovají však v sobě jen mumii. Věřte mi, je to tady náboženství mrtvé. Obaly jeho jsou skvělé; mohlo odolati staletím, ale život z něho zcela vyprchal.

— Mohla by se duše lidská na tolik změnit, že by přestala věřit v božské tajemství a že by už na ně nemyslila? otázal jsem se v rozpacích.

Odvětil:

— Nový lid a prastaré kulty nemyslí. Jsou to děti nebo starci.

Zvláštní náhodou jeden cikán právě v té chvíli zapěl jednu dojinu. Byla to stará píseň toho kraje. Zapsal jsem si všechna její slova:

»Ten, který neměl již naděje, vešel do stanu a usedl. Otázal jsem se ho: »Uviděl jsi jiné země, jiné hory?« Odpověděl: »Všechno jsem viděl.« Potom otevřel svůj plášť. Nuže, jeho košile byla roztržena tam, kde jest srdce, a jeho hrud byla proklána tam, kde jest srdce a srdce už tam nebylo! Nezachvěl se však, co jsem naň hleděl, hledal však své srdce a to již tam nebylo ...«

— Vidíte je, podotkl můj společník, i oni hledají své srdce, své srdce, které tam již není ...

— Nevěřím vám, odpověděl jsem. Soudíte o tom velmi zle.

Pop odstrčil prázdnou láhev: odešli jsme.

II

Cesta stoupala mezi dvojím ohrazením z hrubě narovnaných kamenů. Tu a tam z nich vyrůstalo smrčí a rostoucí stín jeho třásní zmítal se na půdě; poznenáhlu potuchal hluk hospody, ostré zvuky cikánů, opilé písňe obchodníků, sám smutek, který nás rdousil, vše zůstalo v dálce, sotva již vnímatelné ...

Goranesco, obraceje se k popovi, otázal se ho posměvačně:

— Věříte vskutku, že Svatý Lukáš uložil do skály jednu z podobizen Svaté Panny?

— Dost možná, že tam uložil dvě ty podobizny ...

— Ach, ah! A proč ne hned celý tucet!

Pop stříhl po Goranescovi pohledem, v němž se projevilo první jeho opovržení:

— Jsou tomu tři roky, pravil, kopalo se znovu ve skále. Hádalo se, že ještě jeden obraz tam zůstal skryt: ale asi se zklamali, neboť nic nenalezli, pranic.

Lítost pronikala jeho hlasem. Otázal jsem se:

— Snad jste alespoň měli nějaký důvod, nebo co vás vlastně pohnulo k tomu, abyste zase kopali?

— Je vždycky proč, samozřejmě.

— Mohl byste mi o tom něco povědět?

Pop se zdráhal, obávaje se snad nového posměchu:

— Bylo slyšeti v hoře zvonění, odpověděl zkrátka.

Potom, aniž očekával jiné otázky, uspíšil krok, a otevřel závoru, jež přetínala cestu: byli jsme v klášteře.

Byl to klášter, byla to vesnice, už bych nedovedl říci. Domy, rozeseté po vůli terrainu, ze všech stran se vynořovaly. Žádné klášterní pravidlo je nezunifirmovalo. Byly mezi nimi velmi staré a trpící opuštěností. Jiné, tajnůstkářské, byly oděny v břechťan. Některé měly v oknech světlé záclony, a děti si hrály pod jejich přístřešky a ochozy. Všechny měly průčelí obrácena do údolí, jakoby tam hledaly nebe širší.

— Vidíte, pánové, jeptišky nadělají málo rámusu, pravil GoranESCO.

Jaké ticho! Žádný hluk nedoléhal již v toto roztomilé místo. Stromy sotva se pohybovaly pod krátkými závany větru. Když jsme někdy zavadili nohou o křemeny, zvuk jejich převrácení byl ihned udušen prachem. Obklopoval nás pokoj zvláštní povahy, pokoj takové usebrano-
sti jako v klášteřích západu, ale úsměvný jako nivy v letním večeru.

— Pop měl pravdu, pravil můj společník. Tady zvonění musí býti opravdu zázrakem.

Prerušil jsem ho:

— Hleďte! tam dole . . .

Pod jedním přístřeškem seděla žena, nepohnuta. Kolem ní hýřila feerie květů skvoucích i obyčejných, svažce s širokými zvony, zlaté slunečnice, jiřinky, kakosty: sama veranda mizela, zaplavená sivými listy lékořice. Byla to bledost této ženy, úsměv jejích rtů, nebo ještě půvab jejích rukou, zkřížených na prsou? vyvolávala neodolatelně vzpomínku světic, jejichž extase bývá malována na gothických vitrajích. Duše vrhají svůj odlesk na to, co je obklopuje: o této bych býval mohl přísahati, že unikla světu, a že ji obklopovalo nadpřirozeno.

Pop, jenž se na mé zvolání obrátil, sledoval směr mého pohledu a pravil:

— To jest Světice.

Pranic jsem se tomuto jménu nepodivil.

— Co dělá a kdo to je? zeptal jsem se ještě.

— Jest šílená . . . odvětil suše pop.

Goranesco hlasitě se rozesmál:

— Mezi jeptiškami nalézají se vždy bláznivé. O tom my, na policii . . .

Začal jakousi nechutnou povídačku, kterou jsem neposlouchal. Stanul jsem. Světice byla oděna v roucho řeholnic: černý plášť s širokými rukávy, přehozený nad hnědou sukni, na hlavě vysoký okrouhlý čepec basiliánek, uvázaný na čele černým závojem od předu do zadu, který přes krk vinul se k bradě a odtud splýval na prsa. Obličej byl takto odhalen. Byl jsem překvapen jeho mladistvostí. Bylo jí šestnáct nebo třicet let? Sama, mezi všemi vůkolními květinami, zdála se lhostejnou k ročním počasím. Ale více než její mladistvost dojímal její neobyčejný úsměv, úsměv ztuhlý, úsměv nepřítomné, neskonale smutný a přece přelíbezný.

— Opravdu, vece můj společník, nedíváte se na tuto šílenou se soucitem, jak náleží.

— Tím hůře pro vaše theorie, odpověděl jsem. Vyslovil jste přesvědčení, že by žádný květ mysticismu nemohl v této zemi vypučeti: buď se silně klamu, nebo tu se s ním právě setkáváme!

Můj společník se usmíval:

— Od světic, o nichž sníte, tato žena má toliko příjmí! Pochybujete-li ještě, patřte, prosím vás, na tohoto usmoleného popa, který jde před námi. Toť její duchovní pastýř a to až dosavád. Který mysticismus by odolal při pohledu na něho a nesesul se v pustou skutečnost? Z druhé

strany, není již příliš načichlý moderním vyučením, aby chutnal slovnou naivností legend, jež vypravuje, anebo příliš hloupý, aby chápal jejich vznešenost?

— Proto ještě almužník Svaté Terezie nemusí býti jenom pitomec, i když není na její výši!

Pokrčil rameny: potom méně náhle ton:

— Pojdte! paní Starica nám přichází vstříc. Asi jí opověděli náš příchod, a z úcty k ministerstvu ráčila opustiti klausuru a ukázati se na prahu svých dveří. Bylo by od nás kruté, kdybychom ji nechali déle čekati.

Naposledy zahleděl jsem se na Světici: ona nás nezpozorovala, ale, stále se usmívajíc nepohnuta hleděla upiatě na kterýsi bod vrchu, ježž mi stromy nadobro zacláněly.

— Nebyla by konec konců jen šílená? i já jsem se otázel v duchu.

III

Paní Starica se uklonila a podala Goranescovi svou pravici, kterou on políbil. Ustrojila se svátečně. Vzala si plášť a lesk jejích očí, velmi živých a posměvačných, srážely skla brýlí.

Goranesco s ohnutým hřbetem nás představoval, a jak obyčej žádal, sebe jmenoval naposled:

— A já sám, Goranesco, úředník ministerstva . . .

»Její Svatost« — tak ji tituloval — blaho-

sklonně vyslechla poklonu a poprosila nás, abychom ji navštívili. Odebrali jsme se po úzké chodbě do salonu. Služka otevřela dvěře: popřírozeně kráčel poslední.

Nejprve zavládlo ticho; služka nabízela na míse lžici zavařeniny a sklenici vody, jak tomu chce obyčej; potom začala rozprávka. Odkud přicházíte? Jste orthodoxní nebo katolíci? Líbí se vám země? Po každé otázce Její Svatost usmála se s rozkošnou ironií. Zřejmě byla zpravena o hodnosti úředníkově, i přijímala policii jak se slušelo.

Co se vyměňovaly tyto všednosti, naše oči se zábavou zkoumaly výzdobu světnice. Zdi vápnem bílené honosily se skvělou bělostí. Na nich po různu byly připevněny smyčky ze šerp, jež působily dojmem obludných motýlů. Visely též na nich podobizny knížat a kněžen zcela historií zapomenutých, fotografie vojáků a mladých manželů, asi příbuzných, kteří se poroučeli do jejích modliteb. Nad váhovými hodinami gestikuloval omalovaný amorek z lepenky. Červené a zelené kavylové koberce, pokrývající podlahu, prozrazovaly zálibu Starice v nádheře.

Teď bylo zase na nás, abychom se vyptávali. Její Svatost odpovídala hlasem nenuceným:

— Do kláštera přišla od svého dvanáctého roku. Od té doby uplynulo dvášedesát let; už šestadvacet let jest Staricí. Řeholnic bylo málo a byly zbožné a statečné. Přece však některé musely býti propuštěny.

Stačilo bedlivěji popatřiti v hezký obličej Její Svatosti, aby se pochopilo, jak málo nadsazovala svou spokojenost. Žádný smutek neploužil se jejími vráskami. Přece však dodala s odstínem melancholie:

— Velmi jsme, běda, zchudly . . .

A dala přinést policejní zápisník.

— Jsme povinny sem zapisovati jména návštěvníků. Jste-li spokojeni s mým přijetím, budu vám vděčna a zmíním se tu o tom. Vláda jest velmi přísná; dává nám jen osmačtyřicet franků každý třetí měsíc. K tomu jsme povinny hostiti zdarma naše hosty po tři dny, když si toho přejí.

Úsměv Její Svatosti zmizel. Pochopili jsme, jak jí byl tento zápisník bolestný. Ponejprv i náš pop se odvážil slova:

— Já mám měsíčního platu sedmapadesát franků. K tomu arci, pravda, nějaké to políčko; ale vláda mne může přeložiti.

Nastalo mlčení, jakoby vláda — tento pán, který dává tak málo a tolik požaduje — ocitla se uprostřed nás. Péra skřípala na zápisní knize: uspokojena naším psacím uměním, Její Svatost zavřela ji rázným sklapnutím a pravila služce: — Odneste to!

Potom, vracejíc se k své veselosti:

— Nezbyvá vám již než uctíti obraz: račte za mnou . . .

Vstala. Nová formalita, k níž jsme byli takto zváni, zdála se jí zřejmě méně důležitou než

formalita zapisování jmen. Rozhlédl jsem se naposledy po čistoučkém salonu; knížata a kněžny hrdě zhlíželi ze svých rámců, a neráčili si všimnouti našeho odchodu. Sluneční paprsek pohrával si na kavylovém koberci. Bylo to ledové a čisté jako příbytek šťastné panny. Vycházejíce z domu, uzřeli jsme kostel. Jen šířkou cesty byli jsme od něho odloučení.

Svatyně žalostné chudoby. Zlato ikonostasu bylo setřelé, malby jeho byly nejnovější a dětinské. Na klenbě, tesané do žuly, vzdouvaly se pavučiny. Jakási krabice z bílého plechu zastávala úlohu kropenky.

— Tady jest ten obraz, pravil pop.

— Dělá zázraky, pokračovala Její Svatost.

Goranesco se přiblížil a políbil zbožně okraj rámce. Opravdu, rysy Panny a Jezulátka zvláště utrpěly. V mezerách kovového obložení bylo viděti vrstvu smoly. Žádný zjevný obrys. Víra, uznávající v této desce dílo Svatého Lukáše, byla tím jen záslužnější. Nad to v dobách Turků podobizna byla šest měsíců skryta ve stromě. To byla slabá skrýše a omlouvala zkázu obrazu.

— Poslední zázrak, znova promluvil pop, se udál na jednom mládenci, byl uzdraven . . .

— Byla to dívka, opravila ho Její Svatost. Utkali se spolu v zábavné rozepři.

— Ani to vás nevyléčí z vašich illusí? pravil mi šeptem můj společník. Připouštím, že náboženství Její Svatosti jest na vyšším stupni

než náboženství popovo. Její Svatost jest důstojná abatyše a nechodí do hospody. Přes to však je to náboženství prazvláštní povahy. Věřte, že Její Svatost je ztotožňuje s pokojným držením domu, s tichem těchto stinných loubí a s tím, že nemusí nic míti s trmácením matek v rodinách světských. Je to podstatná část nábytku. K tomu ještě kostelu nevěnuje se větší péče než salonu. Bůh jest jedním z četných hostí, jež vláda káže přijmouti; ale je tak roztomilý, že se nepodepisuje do zápisní policejní knihy. Podle toho taky jej častují.

— No nechť! odvětil jsem ledabyly, ale mně se úsměv Její Svatosti nekonečně líbí; bojím se, abyste nebyl příliš zlý, chtěje býti spravedlivý.

V tom Starica zamířila ke vchodu. Její rozprávka s popem byla skončena: z jejich rozeře vyšlo najevo, že nebyl zázrak jeden, nýbrž dva, čímž byla dokázána tím větší aktivnost obrazu. V té chvíli četl jsem v očích Její Svatosti jakousi úzkost. Sňala se zdi schránku, určenou pro milodary a pravila třesoucím se hlasem:

— Řekla jsem, že jsme velmi chudé! Nežádám vás o nic, ale máme velikou práci před sebou . . .

Nevím proč, ihned jsem si vzpomněl Světice; maně jsem se otázel:

— Zamýšlíte snad naléztí druhý obraz apoštola Lukáše?

Její Svatost sklopila zrak a odpověděla:
— Ano, máte pravdu.

IV

S prahu kostela, na nějž jsme se zase vrátili, bylo viděti vlnění pláně. Obilí bylo již požato, pole byla stejnoměrně žlutá. Sousední stromy skrývaly Namaesti, cítili jste, jak samota vás bere za srdce: ponejprv zavanul na mne smutek tohoto místa, jež zprvu mne uchvacovalo.

— Jsou tomu tři léta ... začala Starica.

— Ale pop, vycházej ze své zvyklé zamlklosti, ji přerušil:

— Nemluvme o tom.

— Naopak!

Její Svatost se na chvílku usebírala. S její tváře ztratil se výraz posměchu. Bylo možno se dohadnouti, že všechna její předešlá slova byla pouhou zdvořilostí: tato jediná, jež se teď strojila pověděti, měla býti výrazem její duše.

Posunkem naznačila skálu poblíž kostela a v ní otvor, jenž na způsob šikmé jámy byl do ní vykopán:

— Před třemi lety, ujala se zase slova, začaly jsme práce. Z nedostatku peněz nemohly jsme dále. A přece obraz tam jest ...

Její oči zářily. Opakovala:

— Obraz tam jest, toť jisto.

Tentokrát sám můj společník se jí otázel:

— Jaké však, konečně, máte toho důkazy?

Ona vážně odpověděla:

— Zvonily tu zvony . . .

— Ah! pravil netrpělivě, to je ta povídačka, kterou jsme již slyšeli!

Hlas Starice stal se rozhodným:

— Vy tomu nevěříte? Napřed mne tedy vyslechněte a pak posuďte. Nemluvím o zvonech klášterních. K bohoslužbě slouží nám jenom tuaka. Nuže, den co den, po celý měsíc, zvonil tady zvon. Slyšela jej jediná Světice. Byla jsem jako vy: pochybovala jsem. Potom jednoho dne rozhodla jsem se zkusiti to: dala jsem se do práce. Ach! toho dne, v obvyklou hodinu zase zvon zvonil: ale i my i já sama, všechny konečně slyšely jsme vzdušné zvuky, snad to andělé . . .

Učinila krátkou přestávku, ještě se chvějíc při vzpomínce na hodinu, v níž se byl projevil ráj.

— Zvony tak hezké, tak jasné . . . Vyzváněly jako na nějakou bohoslužbu. Z počátku to zaznělo třemi, dosti oddálenými údery; potom náhle zvuk se změnil a stal se jakýmsi lehkým tancem, skočnou, hudebním rejem. Bylo toho plné nebe. Ozvěna — neboť v našich horách jest velká ozvěna — mnohonásobovala toto vyzvánění. Když to člověk slyší, necítí již půdu pod nohama, zdá se, jakoby byl unášen velmi vysoko, jako listí stromu. Na chvíli se to odmlčelo, a pak znova odlehlé ty rány na zvon . . . A tak po třikráte, ke cti Svaté Trojice! . . .

Tou měrou, jak postupovala ve svém vypravování, přetvořovala se. Pranic nezůstalo z pečlivé hospodyně, ani z řádové sestry, jak jsme se o ní domýšleli. Při líčení radostí oné jedinečné hodiny její duše se rozplameňovala. Vroucí slova unikala s jejich rtů, skoro se rozjitřovala, že je nalézá tak daleky od božské reality, již měla popisovati. Pop, hluboce zamyšlený, zůstal státi opřev se o dveře kostela a svěsil hlavu. Užaslí jsme poslouchali.

— A pak . . .

Její Svatost se zakoktala: lítost jí dusila slova v hrdle:

— A pak . . . už jsem vám to pravila, neměly jsme již peněz. Musely jsme práce zastaviti. Zvony zmlkly. Nikdo je již neslyší, ani Svátá . . . a přece!

Obrátila se k jednomu koutu obzoru:

— Jen se podívejte, tam jest ta naše Světice. Snad ji neznáte. Dobře se na ni podívejte. Je tak stále, nemá od chvíle, kdy zavládlo zase mlčení, s očima upjatýma na skálu, kde obraz zůstává pohřben . . . I ona jest jista! . . . Čeká!

Zachvěl jsem se. O něco shora dolů objevila se Světice. Od našeho příchodu se nepohnula, ale její oči, jak pravila Starica, směřovaly k nám: oči modlitby a extase, v nichž už nic nežilo leda naděje, že uslyší zase božskou hudbu. Kolem ní květy vrhaly skvoucí svatozáři. Zmírající světlo západu zdobilo její bledé tváře, osvěcovalo beznadějný smutek jejího úsmě-

vu. Znova jsem pocítil velikou touhu přiblížit se k ní, abych se ji otázel na její tajemství.

— Nemohli bychom s ní promluvití? řekl jsem prudce.

Starica jakoby se probudila ze sna a vrátila se k sobě; suše odpověděla:

— Není to možné, neslyší, nerozumí.

Potom se nám uklonila a zmizela.

— Odejďme, pravil pop, je už čas domů.

Jali jsme se mlčky sestupovati; pop nás vedl jinými cestami, čemuž jsme nevěnovali valné pozornosti. Klášter se zdál změněn. Slova Staričina provázela nás jako eskorta. Instinktivně naslouchali jsme mlčení, a divili jsme se, že neslyšíme zázračného zpěvu, jímž byl ještě klášter naplněn.

Když jsme se přiblížili k přehradě, pop se znovu na nás obrátil a ukázal v onu stranu:

— Světice, ještě pravil.

Naposledy jsme ji zpozorovali, sotva znatelnou. Květinová ozdoba, která ji obklopovala, jakoby se ztrácela velmi vysoko, skoro na obru-
bě nebe.

Rysy popovy se oživily, jeho hlas se třásl:

— Starica to dobře řekla: ona čeká! ...

Pohlédl jsem na popa. Podle všeho neměl nikdy účasti na zázraku, neznal jeho extasc. jenom mu přisvědčoval: a přece i on čekal! ...

A tu jsem pocítil náhlou radost. Bolestné dojmy mé návštěvy byly smazány. Zapomněl jsem na hospodu, v níž se pop ulebedil za sto-

lem s láhví vína, na prosaické minuty Starice, na žalostnou opuštěnost svatyně. Jen jeden obraz zjevoval opravdovou duši: Extatická Svě-
tice, očekávající, že se nebe znova pootevře. Ona sama vyjadřovala sen řeholnic a pcpův: ona byla jejich tužbou, jejich nadějí setrvávající proti každému očekávání!

Obrátil jsem se k svému společníkovi:

— Klamal jste se: tito žijí jakýmsi životem nadpřirozeným, rovným našemu životu, ba vyšším. Vyvolili dobrou stránku jako Magdaléna. Co jest na této zemi lepšího ne-li čekati ?

Můj společník pokrčil rameny:

— Slyšte, pravil.

Před hospodou zpíval cikán:

»Ten, který nemá již naděje, usmál se. vida nás, jak jsme všichni zbledli. Potom se jal zpívat písničky. Jak jsem mu záviděl, že může zpívat bez srdce, aby se cítilo to, co zpíval! Potom odešel: a kdo ho potkávali, nemohli uhodnouti, že jeho hrud byla proklána v straně srdeční, a že neměl již srdce!«

Na cestě tančili lidé z Kimpulungu. Byli dokonale opilí.

BEN ASBAL NEBOLI POZBÝVÁNÍ

POUSTEVNÍK: Ještě klneš! Ještě je spěch a navracení ve tvých raněných nohou. Že vítr vstává, doba roční kolísá, nebo řeč o městech ještě nezkušených se vedrala v tvůj běh, jest událostí, vzpíná tě, a ty se chvěješ, Ben Asbale. Pakli dojdeš někdy na toto poslední místo země... ale ne, neřeknu toho. I věštba ještě jest marností a pokušením.

BEN ASBAL: Ó ty, kdybychom záviděli věci minulých, nenáviděl bych tě pro tvůj počátek, jejž cítím! Tys choval v sobě Boha a ticho, než ještě sis toho povšiml. A žes konečně tyto zapadlé skály učinil svým městem, bylo již jen pohodlím. Snadno máte Boha, vy, kteří nemáte ničeho, jimž se čas neodměřuje podle lásky, a kterým smrt není také ještě loučením.

POUSTEVNÍK: Ó, že mi ještě bylo napítí se z jezera solného! Že mi ještě přišla vůle k řeči! Jdi, Ben Asbale! Za deset nebo dvacet let již mne nezmate, že nějaký člověk sestupuje do této sluje, a potom budeš zde jako v nejdálnější dáli, budeš naslouchati mlčky a uslyšíš mne prostě ze sebe sama, a mne již nebude třeba před tebou; můj smysl bude ode mne odpoután a utkví v Odpočívajícím, čímž budeš jako já. Ale dosud slyšíš jen řeč, rozumíš jen prchavému, a Bůh ještě ti není víc než vykoupením ze své hořce snášené samoty. Jdi, svrhni se se všech skal, nabízej se mrzce každé

prolhané smrti (víš, že si žádá tě nevezme!) a toč se okolo svého počátku, až budeš znavenější, chudší na kroky — až posléze nic nebude, ani doba někdejší ni příští: toliko mate slůvko Ty — a ve smyslu Ty (v kterém přece je zároveň Bůh a věčnost a nekonečné Bytí). Jdi, ještě jsou kroky a parasangy ve tvých nohou, poněvadž v tvé duši ještě jest kletba a posvěcení pozbytého stavu, zaniklého ráje tvých pozemských let. Jdi!

BEN ASBAL: Jest toto tvá pokora? Ó, klnu požehnaným. Ve svých netvorných nocích, kdy již toliko já bdím uprostřed všehomíra, křiče, s pěstmí zaťatými, rdousen svou nezbytností, klnu všem, kteří *věděli, než vpravdě zvěděti* mohli! Ale dobro jest setbou do polí rozkladu; hledám, a křik jest mým činem. Kněže sebe sama, čeho ty hledáš? Jsi obdarován Bohem a tichostí. Rci přece, je-li tomu jinak! Popatř na mne: jak děsnou jest samota tomu, který ještě chce štěstí! Ó noci, ó! — Nejprve to byly dny, měsíce, jež mne odtrhovaly od domoviny — mé žádosti a rozkoše, nyní to je čas, čas, který roste... V nocích stojím a náhlý pohled řítících se zřítelnic ještě mne pozdravuje blízkostí, ó okamžiku! Mé nohy krvácejí, můj dech hasne, řítě se vím, v kratičkém odpočívání vím, že jdu Bohu vstíc. Ty rci, poněvadž v *něm* odpočíváš: proč mně to je tolik těžké? Proč jest všecko Buď — Nebo v mém životě? Jiné doprovází Bůh, když jsou naplněni rychlými a prudkými věcmi života — a vzhlédnou-li, spatří jeho dobrotivá znamení, a opatrování vracejí se

k dílu a lásce. Což je to jiný Bůh, jako já jsem jiný člověk? Pověz mi, ty, který trávíš léta v rozjímání, je-li Bůh tak mnohotvárný jako jeho stvoření. Či možno lehkovážně pozbyti Božího synovství, když milujeme a prohrajeme — a není člověk, ztrativší pokoj, též... Ó neříkej, že tento život na zemi ničím není! Neumím se ptáti. Neposílej mne odtud, dokud mi nedáš slovo s sebou, které ještě by mělo hlas, když by se zoufalství ukřičelo, a můj křik dozněl, který mne zburcoval ze spánku. Mluv, dobrovolně a rád osamělý! Ne co mi jest činiti — neb nemohu nic než chodit, hledat, proklínat a vyprošovati si hořkou myrhu smrti — nikoli, v co mám doufat, poněvadž přešlo, po čem sahám — a hnijící někdejšek se zkazil a zkysl a srazil se kol mne. Poněvadž chci a přece už nechci, chtíti musím bývalou vůlí, toužiti musím touhou z kořene vyvrácenou, — a tak se nemohu dostat k Bohu, nikdy. Neboť trpím samotou, ve které mám najíti Boha. A pokouší-li se můj smysl o první slova k tušenému, volá mé srdce po psu, který by se ke mně přitulil, po dítěti, které by beze mne vzalo zkázu, po vykoupení pozemském a po milosti dané tímto světem.

POUSTEVNÍK: Nemůžeš uslyšeti mého slova, řekl jsem to — neboť pozemsky utěšovati neumím. Tebe utěší toliko poslední zoufalost! Pravím ti: Jdi, aby kročejův a parasang v tvých nohou ubývalo! Pokus se o každou smrt, až poznáš, že žádná není tvoje, dokud nemáš života. Zařizuj

se v srdcích a domech, jako by to bylo navždycky! A dlužno, aby kordy loučení tě rozdíraly stále a stále znovu, až ani poslední srdce už nebude útočištěm, aniž dům nebo les, aniž oblak nebo vítr již slastnými sliby. Jdiž, cest je dosud mnoho. Zvíš teprve, až nebude už ani jedné. *Kdo jednou pozbyl, ať pozbude všeho, než opět bude moci míti.*

Žehnám tobě k velikému hoři, Ben Asbale, přeji ti zrady a vší tísně smrtelné, únavy, hnusu, chudoby a churavění. Jdi, a hledej si těchto darů . . .

BEN ASBAL: I ty se mi posmíváš? O, odporná jest má cesta, a v děs míří můj úděl. Jen domluv! Potom půjdu. Slyším-li tvůj hlas, netřeba mi choditi po hlase jiném.

POUSTEVNÍK: Jen klň, žaluj a běsni. Tvoje mlčení bude velmi čisté a tvoje ticho bez kletby, bez obavy a žadonění. Moje mlčení jest malé, a svoje ticho sdílím se svými otci a matkami, kteří vyklnuli mé kletby a mé běsnění vtepali do svých prsou. Já jsem na okraji — neb slyším i tebe ještě, a jest mi bolno a blaze z tvé cesty. Jdi, Ben Asbale: budeš hluboko vnitř a mne už neuslyšíš, až se vrátíš a budeš u cíle. Ó, tvoje ticho bude světější o lásku a slavnostnější o modlitby tvých ran a božštější o všecku věrnost, která vytrvala ve tvé zradě. Jdi, Ben Asbale. Nyní už mi nezávidíš mou minulost. — Bože, můj Pane a můj Hlase, shas ve mně má slova. Dopuť, abych ti sloužil bytím, a do svého Ticha shasiž mé dny!

57. Archy v červnu léta Páně 1940 obsahují:

Karel Pflieger: <i>Revolta proti Duchu Svatému</i>	4
Romano Guardini: <i>O radosti v srdci</i>	6
R. von Schaukal: <i>Básně</i>	1
Franz Janowitz: <i>Básně</i>	1
Thomas Moore: <i>Světlo minulých dnů</i>	1
Schnack: <i>Včely</i>	2
E. Estaunié: <i>Stránky rumunské</i>	10
E. A. Rheinhardt: <i>Ben Asbal neboli Pozbývání</i>	2
Karel Schulz: <i>Litanie k světicím zapomínaným</i>	2
Redakční zadina	2
Obrázek	1
Orientační	4

Uspořádal a vydal VILÉM OPATRŇÝ, Praha-Břevnov 406.

ARCHY vychází desetkrát do roka. Předplatné na rok

1940 je 45 K., pro studenty 30 K. Tiskem V. Vokolka

a syna v Paroubicích a Goldmana na Břevnově.

Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů

v Brně číslo 10013 - IIIa - 1937. Podací úřad Stará

Říše.

